

Mazalová, Lucie

Úvodem

In: Mazalová, Lucie. *Čítanka snadných textů ze středověké latiny*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, pp. 5-6

ISBN 978-80-210-6969-5; ISBN 978-80-210-6972-5 (online : Mobipocket)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/130503>

Access Date: 22. 03. 2025

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Úvodem

Tato čítanka vznikla jako příručka pro studenty předmětu *Četba snadných textů ze středověké latiny*. Je určena těm, kteří již zvládli základy klasické latiny a chtějí se prostřednictvím četby literárních a diplomatických pramenů (tj. listin, listů, formulářů)¹ seznámit s obsahovou a žánrovou pestrostí nebo s příklady terminologie, gramatiky a stylistiky středověké latinské tvorby. Soubor textů má svá nutná omezení, protože jeho cílem je studentům nabídnout jeden z prvních, spíše zobecňujících vhledů do této oblasti středověké tvorby a protože navíc předpokládám, že další informace doplním přímo během semináře. Nicméně pestrost, kterou je zejména středověká latinská literární produkce typická ve všech jmenovaných ohledech, jsem se snažila zachovat a co nejvíce zdůraznit i zde, což je zřejmé již ze seznamu vybraných textů. Pro snazší prvotní orientaci obsahuje tento seznam vedle latinských názvů děl tu variantu jmen autorů, která se v českém prostředí obvykle užívá, a kterou proto užívám i v jednotlivých úvodech k ukázkám; latinskou variantu jmen, která na začátku kurzu nejspíše nebude studentům známa, uvádím v těchto úvodech v závorce. Jako další z hlavních cílů jsem si při sestavování této čítanky stanovila představit studentům především ty texty či alespoň pasáže, které nemají k dispozici v jiných běžně dostupných sbírkách latinských či speciálně středolatiných textů. Snažila jsem se tím upozornit na další zajímavé texty či jejich úseky, jejichž prostřednictvím mohou studenti středověkou latinu poznávat.

„Snadné texty“ jsou relativním pojmem a v tomto případě znamenají především to, že nejsou příliš náročné z hlediska syntaxe a nejsou (mnohdy po mých úpravách) rozsáhlé nebo jsou členěny do několika menších, relativně samostatných oddílů. Ulehčit studentům překládání jsem se snažila také tím, že jsem alespoň v základní míře upravila interpunkci (především čárky) v latinských textech podle českého úzu, pokud mu jejich původní podoba uvedené edice nebo starého tisku neodpovídala. Pouze ukázky poezie jsem ponechala zcela bez úprav. Pro člověka, který se setkává se středověkou latinou poprvé, však většina středolatiných textů, zvláště těch obsahově zajímavých, nemůže být snadná z hlediska terminologického. Naopak, jak jsem již naznačila, cílem této čítanky je seznámit studenty s co možná největší škálou ve středověku užívaných termínů, a to z různých oblastí lidského myšlení. Avšak i v tomto ohledu jsou předkládané texty mnohem jednodušší, než je tomu v rukopisech, starých tiscích nebo moderních edicích,

1 O členění středověké latinské tvorby na literární a diplomatickou více NECHUTOVÁ, J. *Středověká latina*. Praha: KLP, 2002, s. 11–12. ISBN 80-85917-82-3.

kteřé nejsou doplněny překladem. Pod texty v čítance je totiž přeložena řada obtížnějších slovíček.

Ve slovníčku jsem se snažila vyjít vstříc začátečníkům, což se projevilo hlavně v tom, že na rozdíl od většiny středolatinských slovníků doplňuji celé slovesné řady a genitiv jmen. Edice však grafiku středověké latiny buď klasicizují, nebo ji zachovávají (zvláště moderní edice, které se řídí rukopisnou podobou), gramatika středolatinských děl není jednotná, a tak jsem ve snaze o jednotnost a ve snaze využít zkušeností studentů s klasickou latinou zvolila následující postup. Pokud editor textu použil grafiku, která je běžná i v klasické latině, uvádím slovíčko rovněž pouze v této klasické podobě. Pokud editor užil grafiku, která se v klasické latině neobjevuje, uvádím ve slovníčku na prvním místě (tj. u jména tvar nominativu a u slovesa první tvar slovesné řady) právě slovíčko v jím použité grafice, avšak ihned za znaménkem = doplňuji klasickou variantu slova (jestliže ji slovníky klasické latiny uvádějí). Další tvary (gen. jména nebo další tvary slovesné řady) uvádím ze stejných důvodů vždy v klasické podobě, a to již nezávisle na variantě užitě v dané edici. Není možné vypisovat všechny další středověké grafické varianty všech slovíček. Pokud se jedná o slovíčko, které je studentům ve své klasické formě nejspíše dobře známo, avšak středověkou grafiku neznají, potom uvádím stejným způsobem jen klasickou a středověkou variantu bez českého překladu. Jestliže se slovo objevuje často v různých formách, potom uvádím další takové velmi obvyklé varianty v závorce. I tak se jedná jen o výběr slovíček, protože jedním z cílů semináře bude také naučit studenty práci se speciálními slovníky středověké latiny. V případě odborné prózy, která je terminologicky nejnáročnější, jsem vybrala pouze texty s ukázkou základní terminologie daných oborů, přičemž tyto obory ve skutečnosti dovedly své teorie a s nimi i terminologii do těch nejjemnějších detailů.

Krátké úvody, kterými ukázky provázím, slouží jen pro základní orientaci. Další údaje doplním během seminářů, ale již zde odkazují zájemce o podrobnější informace o středolatinšské literární a diplomatické tvorbě na *Latinskou literaturu českého středověku do roku 1400* (Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-305-1) nebo *Středověkou latinu* (Praha: KLP, 2002. ISBN 80-85917-82-3) profesorky Jany Nechutové a na *Stručné dějiny latinské literatury středověku* autorem Jany Nechutové a Dany Stehlíkové (Praha: Arista and Baset, 2013. ISBN 978-80-86410-70-8; 978-80-7340-145-0). V těchto publikacích najdou zájemci také velké množství odkazů na prameny i sekundární literaturu.

Lucie Mazalová